

נתוני אכיפה כלפי יוצאי אתיופיה בשנים 2023–2019

כתיבה: ד"ר נורית יכימוביץ-כהן | אישור: אורלי אלמגור-לוטן

תאריך: י"ג באייר תשפ"ד, 21 במאי 2024

עריכה לשונית: מערכת דברי הכנסת

מסמך נתונים

תוכן עניינים

1	תמצית	1
3	מעצרים	1
8	פתיחת תיקי חקירה	2
12	הטיפול בתיקים של יוצאי אתיופיה לעומת הטיפול בתיקי כלל האוכלוסייה היהודית	3
12	עילות לסגירת תיקי חקירה	3.1
13	כתבי אישום (כלל העבירות)	3.2

תמצית

מסמך זה הוכן לבקשת חברת הכנסת צגה מלקו. במסמך מובאים נתוני המשטרה על אכיפה כלפי יוצאי אתיופיה, ולשם ההשוואה נתונים אלו מוצגים לצד נתונים אלו באשר ל**כלל** האוכלוסייה היהודית בישראל.¹ המסמך הוכן כרקע לדיוני ועדת החוקה, חוק ומשפט בהצעת חוק הפסקת הליכים ומחיקת רישומים בעניין המחאה כנגד אלימות משטרתית כלפי יוצאי אתיופיה, התשפ"ד–2023.²

ככלל, נתוני האכיפה המוצגים במסמך נוגעים למעצרים, לפתיחת תיקים ולהגשת כתבי אישום בגין כלל העבירות; נתוני המעצרים ופתיחת התיקים מוצגים גם בעניינן של **עבירות מגע** – כלומר אחת או יותר משלוש עבירות הנעברות נגד שוטרים: תקיפת שוטר והכשלתו; תקיפת שוטר בנסיבות מחמירות; הכשלת שוטר.³ גרסה זו של המסמך מחליפה גרסה קודמת; עקב איתור טעות בנתונים שהמשטרה העבירה, חלק מנתוני עבירות המגע הוסרו מהמסמך.

במסמך מוצג גם פילוח של נתוני העצורים, החשודים והנאשמים **שלוש קבוצות גיל: קטינים** (עד גיל 18), **צעירים** בני 18–24 (להלן: צעירים) ו**בוגרים** בני 25 ומעלה. לבקשת חברת הכנסת מלקו מוצגים נתונים מהשנים 2019–2023; הנתונים על שנים אלו התבקשו כדי לאפשר מעקב אחר נתוני האכיפה משנת 2019, שבה קמה מחאה ציבורית בעקבות האירוע שבו שוטר ירה למוות בבן העדה האתיופית, סלומון טקה.⁴ להלן עיקרי הנתונים:

בכל אחת מהשנים 2019–2023 ניכר ייעור יתר ליוצאי אתיופיה בנתוני המעצרים, התיקים וכתבי האישום יחסית לשיעורם באוכלוסייה היהודית:

- שיעור יוצאי אתיופיה מכלל היהודים בישראל הוא 2.2%, ובשנים האמורות שיעורם בכלל העצורים היהודים היה 8%-9% בכלל המעצרים ו-10%-12% במעצרים בגין עבירות מגע.
- שיעורם של יוצאי אתיופיה מקרב החשודים או הנילוונים בכלל תיקי החקירה היה 5%-6%; בתיקי עבירות מגע שיעורם בקרב הנילוונים והחשודים היה 9%-11%.

¹ לנוכח הפשיעה בחברה הערבית שהתגברה בשנים האחרונות, בחרנו להשוות את נתוני האכיפה בקרב יוצאי אתיופיה לנתונים אלו בקרב כלל האוכלוסייה **היהודית** בישראל, ולא בקרב כלל אוכלוסיית המדינה (שכחמישית מתושביה הם ערבים); בעבירות מסוימות (למשל עבירות נשק) מספר העבריינים הערבים גבוה במיוחד. ג'רי אלמו-קפיטל, נורית יכימוביץ-כהן ורמי שוורץ, **פשיעה בחברה הערבית: נתונים ומידע על יישום תוכנית "מסלול בטוח"**, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 15 במאי 2023; נורית יכימוביץ-כהן, **עבירות נשק – נתונים והתמודדות הרשויות**, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 16 באוגוסט 2021.

² **הצעת חוק הפסקת הליכים ומחיקת רישומים בעניין המחאה כנגד אלימות משטרתית כלפי יוצאי אתיופיה, התשפ"ד–2023** – יוזמי הצעת החוק הם חברי הכנסת צגה מלקו, אברהם בצלאל, יונתן מישרקי, ניסים ואטורי, אריאל קלנר, משה רוט, טלי גוטליב, לימור סון הר מלך, אלמוג כהן, אושר שקלים וצבי ידידיה סוכות.

³ הייעוץ המשפטי של המשרד לביטחון לאומי מסר הגדרה אחרת לעבירות מגע. הגדרה זו מבוססת על שמונה סעיפי עבירה ב**חוק העונשין, תשל"ז–1977**, ובתקנות המשטרה (הגדרת עבירות על המשמעת), תשט"ו–1955. אלה שמונה העבירות: תקיפת שוטר, הימנעות מהגשת עזרה, תקיפת שוטר בעת מילוי תפקידו, תקיפת שוטר לשם הכשלתו בתפקידו, תקיפת שוטר כשהמתקיף מזוין בנשק חם או קר, תקיפת שוטר על ידי שלושה או יותר, הפרעה לשוטר במילוי תפקידו, תקיפה על רקע של מעצר חוקי. קרן אבירם, עוזרת היועץ המשפטי, ייעוץ משפטי, המשרד לביטחון הפנים, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 2 באפריל 2024. סביר להניח שיש חפיפה במידת מה בין שתי ההגדרות, ומכל מקום הנתונים שמסרה המשטרה נוגעים כאמור לשלוש העבירות האלה: תקיפת שוטר והכשלתו; תקיפת שוטר בנסיבות מחמירות; הכשלת שוטר.

⁴ לנתונים על אכיפה כלפי יוצאי אתיופיה **עד שנת 2019** ראו: מבקר המדינה, דוח שנתי 72א, חלק ראשון, התשפ"א–2021, **התנהלות גורמי האכיפה אל מול יוצאי אתיופיה**.

- מקרב הנאשמים בכתבי אישום שהוגשו בשנים אלו, שיעורם של יוצאי אתיופיה היה 6.1%–7.2%.

בניתוח לפי קבוצות גיל עולה כי בשנים 2019–2023 קטן מספר הקטינים והצעירים העצורים, החשודים והנאשמים מקרב יוצאי אתיופיה. לצד זאת שיעורם של הקטינים והצעירים (עד גיל 25) בקרב מי שכלפיהם נעשתה אכיפה היה גדול יחסית לשיעור המקביל בקרב כלל היהודים שכלפיהם נעשתה אכיפה.

במסמך נבחן את שיעור המעצרים, התיקים וכתבי האישום של יוצאי אתיופיה מכלל המעצרים של האוכלוסייה היהודית בישראל. לצורך ההשוואה להלן יוצגו בטבלה 1 נתונים על שתי האוכלוסיות האלו. כמוצג בטבלה, שיעור יוצאי אתיופיה מכלל האוכלוסייה היהודית בישראל הוא כ-2.2%; שיעור זה שונה בקבוצות גיל שונות, כפי שעולה מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (להלן: הלמ"ס).

טבלה 1: יוצאי אתיופיה לעומת כלל האוכלוסייה היהודית בישראל, לפי קבוצות גיל, 2022⁵

קבוצת גיל	יוצאי אתיופיה	כלל האוכלוסייה היהודית ⁶	שיעור יוצאי אתיופיה מכלל היהודים בישראל
קטינים עד גיל 18	52,587	2,373,177	2.2%
צעירים בני 18–24	21,822	713,540	3.1%
בגירים בני 25 ומעלה	94,436	4,452,489	2.1%
סך הכול	168,845	7,539,202	2.2%

בטבלה אפשר לראות שבסוף שנת 2022 חיו בישראל 168,845 בני אדם שנולדו באתיופיה או שאביהם נולד שם.⁷ במועד זה שיעור יוצאי אתיופיה מכלל הקטינים היהודים (עד גיל 18) היה 2.2%; שיעורם בקרב קבוצת הצעירים היהודים היה 3.1, ושיעורם בקרב קבוצת הבגירים היהודים מעל גיל 25 היה 2.1%.⁸

בטרם יוצגו נתוני האכיפה כלפי יוצאי אתיופיה נציין ששינויים בנתוני אכיפה לאורך השנים עשויים לנבוע מגורמים מגוונים ובין היתר ממצב העבריינות בשטח וממדיניות האכיפה של המשטרה (המושפעת גם מעומס המשימות שלה ומהיקף כוח האדם העומד לרשותה) לרבות התמקדותה בקבוצות אוכלוסייה מסוימות או בעבירות מסוימות. כאשר באים לבחון את שיעור האכיפה כלפי יוצאי אתיופיה יחסית לשיעור האכיפה כלפי כלל האוכלוסייה היהודית, יש לזכור ששיעור זה תלוי

⁵ הלמ"ס, [אוכלוסייה ממוצא אתיופי ביישובים נבחרים, לפי גיל, סוף 2022](#). נתונים אלו כוללים את כל היישובים שבהם 50 תושבים או יותר מקרב יוצאי אתיופיה; הלמ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל, 2023, [לוח 2.3: אוכלוסייה, לפי קבוצת אוכלוסייה, דת מין וגיל](#).

⁶ אוכלוסייה זו כוללת את מי שמכונה בלמ"ס "יהודים ואחרים".

⁷ נוסף לכך, נמצאו עוד 6,144 ילידי ישראל שאביהם לא נולד באתיופיה, אך אינם נולדה באתיופיה. הלמ"ס, הודעה לתקשורת, [האוכלוסייה ממוצא אתיופי בישראל – לקט נתונים לרגל חג הסיגוד 2023](#), 9 בנובמבר 2023.

⁸ הלמ"ס, [אוכלוסייה ממוצא אתיופי ביישובים נבחרים, לפי גיל, סוף 2022](#). נתונים אלו כוללים את כל היישובים שבהם 50 תושבים או יותר מקרב יוצאי אתיופיה. הלמ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל, 2023, [לוח 2.3: אוכלוסייה, לפי קבוצת אוכלוסייה, דת מין וגיל](#).

הן בנתוני האכיפה שהופעלה כלפי יוצאי אתיופיה (שבהם עוסק המסמך) והן בנתוני האכיפה שהופעלה כלפי שאר האוכלוסייה (שהיא הרוב הגדול של תושבי ישראל היהודים – 98%). בהקשר של אכיפה בהפרות סדר במחאות ובהפגנות, הנתונים עשויים להיות מושפעים ממספר המחאות שהתקיימו וממאפייני המשתתפים בהן. עוד נציין כי בשנת 2019 החלה המשטרה בתהליך הדרגתי של ציוד השוטרים במצלמות גוף בין היתר כדי להפחית את האלימות במפגשים בין השוטרים לאזרחים וכדי למתן את התנהגות הצדדים; גם לצעד זה עשויה להיות השפעה על נתוני האכיפה.⁹ לנוכח האמור לעיל, קשה לדעת עד כמה הנתונים המוצגים בהמשך משקפים את היקף העבירות בפועל, ועד כמה הם משקפים את שיעור התלונות או את שיעור עיסוק המשטרה, שיכול להיות קשור למה שמכונה לעיתים שיטור יתר. עוד יודגש כי מערכת המחשוב של המשטרה אינה מאפשרת לפלח את הנתונים לפי סוג האירועים – למשל הפגנות ומחאות לעומת פשיעה ועבריינות.

במסמך לא ננתח את הגורמים לשינויים בנתוני האכיפה.

1. מעצרים

בראשית הפרק מוצגים נתונים על מעצרים בגין כלל העבירות בשנים 2019–2023, ומובאת השוואה בין עצורים יוצאי אתיופיה לעצורים מכלל החברה היהודית, בפילוח לפי שנים וקבוצות גיל. בהמשך מוצגים נתונים על עבירות מגע.

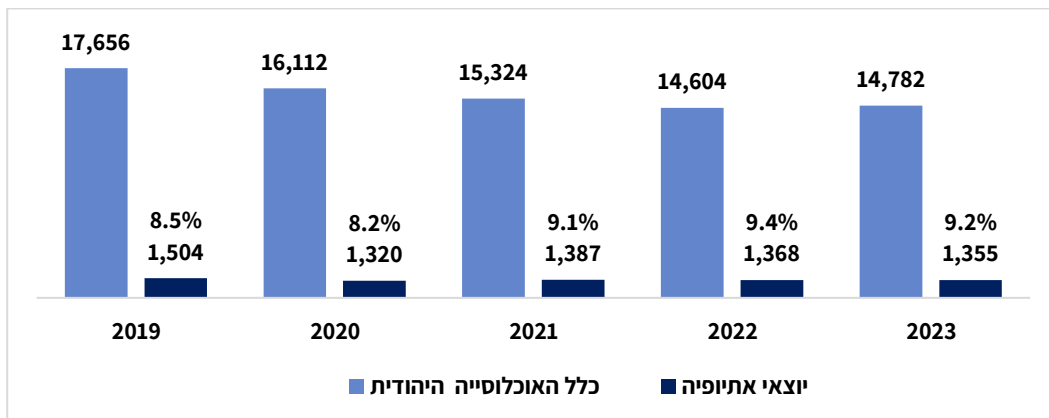
עצורים בגין כלל העבירות

בשנים 2019–2023 נעצרו בישראל 78,478 בני אדם מקרב האוכלוסייה היהודית – 6,934 מהם (9%) היו מקרב יוצאי אתיופיה. מאחר שיוצאי אתיופיה הם כאמור 2.2% מהאוכלוסייה היהודית בישראל, מדובר בייצוג יתר של בני העדה. נתונים אלו יוצגו בתרשים 1 לפי שנים, בתרשים גם יצוין עבור כל אחת מהשנים שיעור העצורים יוצאי אתיופיה מכלל העצורים היהודים.

בשנים 2019–2023
9% מהעצורים
היו יוצאי אתיופיה;
מדובר בייצוג יתר
של בני העדה יחסית
לשיעורם באוכלוסייה
היהודית – 2.2%

⁹ בשנת 2019 (לאחר פיילוט שהסתיים בשנת 2017) החלה משטרת ישראל לצייד את השוטרים במצלמות גוף כדי לאפשר בדיקה מהירה של תלונות הציבור נגד המשטרה. משטרת ישראל, חדשות, [החלה פריסת מצלמות הגוף במשטרת ישראל](#), 20 בינואר 2019.

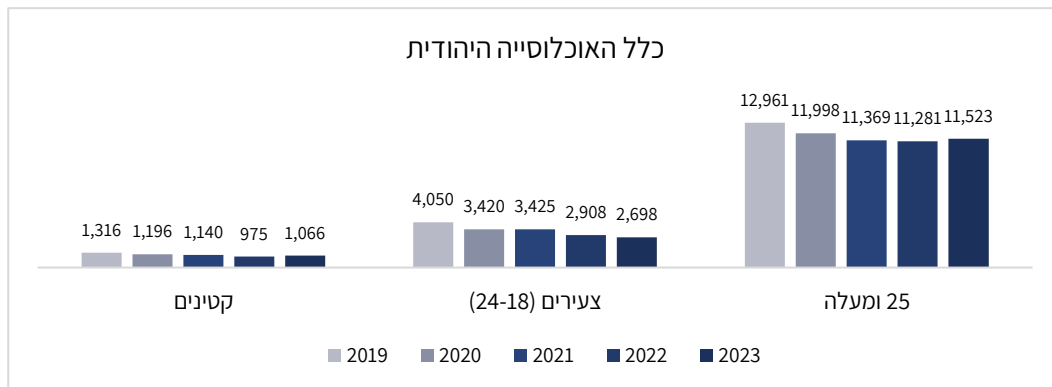
תרשים 1: עצורים יוצאי אתיופיה ומכלל האוכלוסייה היהודית בישראל, 2019-2023¹⁰

בתרשים אפשר לראות כי שיעור יוצאי אתיופיה מכלל העצורים היהודים לא השתנה במידה ניכרת, והוא נע בין 8.2% ל-9.4%. בשנים אלו קטן מספר העצורים יוצאי אתיופיה בכ-10%, ומספר העצורים מכלל האוכלוסייה היהודית קטן ב-16%, כלומר בשנים אלו נרשמה ירידה כללית במספר העצורים בקרב האוכלוסייה היהודית, ובקרב יוצאי אתיופיה חלה ירידה גם כן – אך היא הייתה קטנה יחסית. בתרשים 2 מוצגים נתונים אלו לפי קבוצות גיל העצורים.

תרשים 2: עצורים יוצאי אתיופיה ועצורים מכלל האוכלוסייה היהודית בישראל,

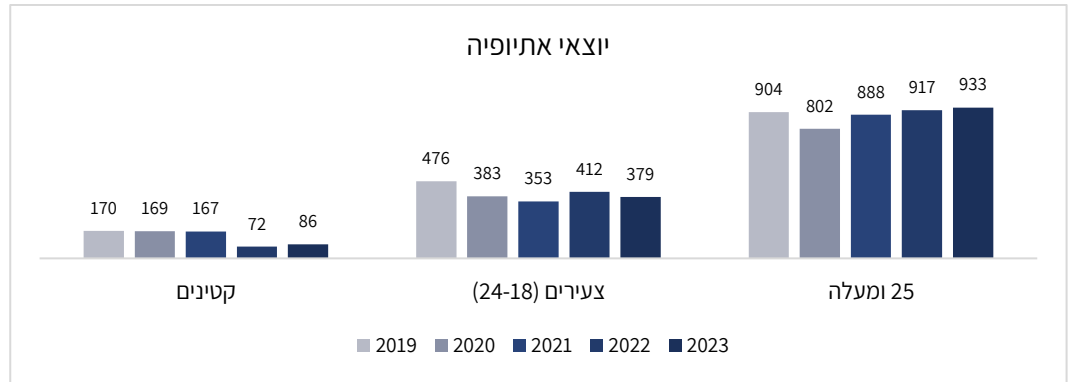
לפי קבוצות גיל ולפי שנים, 2019-2023¹¹

¹⁰ רפ"ק ליטל אברהמי, ממלאת מקום ראש מדור קהילת יוצאי אתיופיה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, העבירה אלייה בן לולו, לשכת השר לביטחון לאומי, דוא"ל, 1 באפריל 2024.

הנתונים על מעצרים בקרב כלל אוכלוסיית היהודים אינם זהים לנתונים שפרסמה המשטרה בשנתון הסטטיסטי שלה. לדוגמה, בנתוני המשטרה שנמסרו לנו ב-1 באפריל 2024 דווח על 14,604 עצורים בשנת 2022; לעומת זאת, הנתון שפורסם בשנתון הסטטיסטי עבור שנה זו הוא 16,571. גם באשר לשנים האחרות יש פער של 1,500-2,000 בין שני המקורות, ואין לנו הסבר לפער זה. שם; משטרת ישראל, אגף התכנון והארגון, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה ומידע, [משטרת ישראל – השנתון הסטטיסטי לשנת 2022](#), אוגוסט 2023.

¹¹ רפ"ק ליטל אברהמי, ממלאת מקום ראש מדור קהילת יוצאי אתיופיה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, העבירה אלייה בן לולו, לשכת השר לביטחון לאומי, דוא"ל, 1 באפריל 2024.

בבחינת נתוני התרשים אפשר לזהות כמה שינויים:

בשנים 2019–2023 קטן מספר העצורים הקטינים והצעירים בקרב יוצאי אתיופיה; בד בבד קטן שיעורם גם בקרב הקטינים והצעירים העצורים בכלל האוכלוסייה היהודית

- **בקרב כלל האוכלוסייה היהודית קטן מספר העצורים בכל קבוצות הגיל** (ירידה של 19% בקרב הקטינים, של 33% בקרב הצעירים ושל 11% בקרב הבגירים מעל גיל 25);
- בשנים אלו מספר העצורים הקטינים יוצאי אתיופיה **קטן במחצית כמעט**;
- **שיעור** יוצאי אתיופיה מקרב כלל העצורים הקטינים היהודים **קטן** מ-13%–15% בשנים 2019–2021 ל-7%–8% בשנים 2022–2023;¹²
- בקרב כלל האוכלוסייה היהודית, מספר העצורים הבגירים קטן בעקביות בשנים אלה, בשיעור מצטבר של 33% בקבוצת הצעירים ו-11% בקבוצת הבגירים מעל גיל 25.¹³ בקרב יוצאי אתיופיה לא נרשמה מגמה דומה: מספר העצורים הצעירים השתנה באופן לא עקבי ומספר העצורים הבגירים קטן ב-11% בין 2019 ל-2020 ועד שנת 2023 הוא גדל ב-16%.

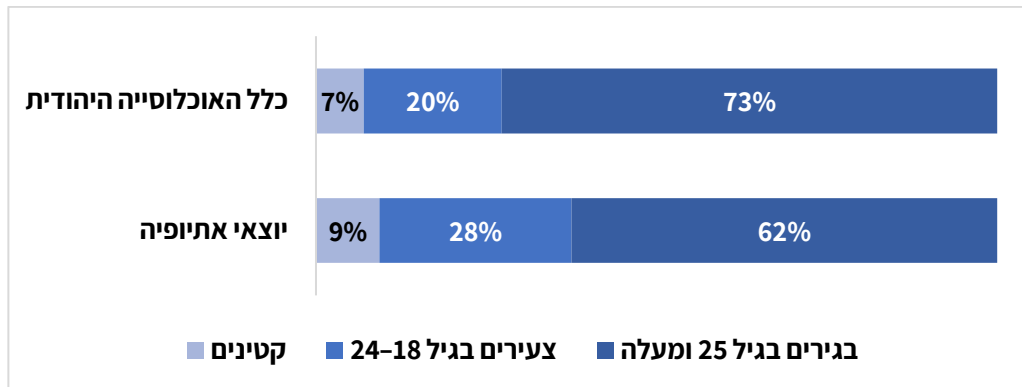
לפי מדור קהילת יוצאי אתיופיה של משטרת ישראל, הקיטון במספר העצורים יוצאי אתיופיה ובשיעורם מכלל העצורים היהודים הוא תוצאה של תוכניות ייעודיות של המשטרה המורכבות מתהליכים בוני אמון, משיח, מקידום מניעה והסברה, מהכשרה מותאמת של השוטרים ומפעילות לצמצום הטיות בקרב שוטרים ומפקדים בכלל התפקידים והדרגות. נציין כי הסבר זה אינו בהכרח תואם את **המגמה הלא-עקבית במספר העצורים הצעירים יוצאי אתיופיה ואת מגמת העלייה במספר העצורים הבגירים מעל גיל 25**. בהקשר לקבוצת הצעירים הזכירו במדור קהילת יוצאי אתיופיה של המשטרה את המחסור במסגרות תומכות בתחום הרווחה, ההשכלה והתעסוקה, שבגינם הצעירים מתדרדרים לפלילים.

בתרשים 3 מוצגת התפלגות העצורים לפי קבוצות גיל (קטינים, צעירים ובגירים מעל גיל 25) בקרב עצורים יוצאי אתיופיה ובקרב עצורים בכלל האוכלוסייה היהודית בשנים 2019–2023.

¹² רפ"ק ליטל אברהמי, ממלאת מקום ראש מדור קהילת יוצאי אתיופיה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, העבירה אלייה בן לולו, לשכת השר לביטחון לאומי, דוא"ל, 1 באפריל 2024.

¹³ למעט שנת 2023, שבה מספר העצורים הבגירים (בגיל 25 ומעלה) גדל ב-2%. שם.

תרשים 3: התפלגות לפי קבוצות גיל של העצורים יוצאי אתיופיה ועצורים מכלל האוכלוסייה היהודית, תיקים שנפתחו בשנים 2019-2023¹⁴

שיעור הקטינים והצעירים מקרב העצורים היה גבוה בקרב יוצאי אתיופיה, יחסית לשיעור הקטינים בקרב כלל העצורים היהודים

בתרשים אפשר לראות שהתפלגות הגילים בקרב העצורים יוצאי אתיופיה שונה מהתפלגות זו בקרב כלל העצורים היהודים: שיעור העצורים הצעירים יוצאי אתיופיה גבוה יחסית (28%, לעומת 20% בכלל האוכלוסייה היהודית); אומנם שיעור הצעירים יוצאי אתיופיה גבוה משיעור זה בקרב כלל היהודים (כמוצג בטבלה 1 לעיל), אולם ההבדל אינו גדול דיו כדי להסביר את הפער כולו בשיעור הצעירים העצורים בשתי הקבוצות.¹⁵ גם שיעור הקטינים העצורים יוצאי אתיופיה (9%) גבוה קצת יותר משיעור זה בכלל האוכלוסייה היהודית (7%).

עצורים בגין עבירות מגע

להלן יוצגו נתונים על מי שנעצר בגין עבירות מגע: תקיפת שוטר והכשלתו, תקיפת שוטר בנסיבות מחמירות והכשלת שוטר.

חלק מעבירות המגע נעברות בעת הפרות סדר, הפגנות ומחאות. בשנים האחרונות התעוררו בישראל כמה גלי מחאה שהיו יכולים להשפיע על מספר עבירות המגע. להלן פירוט של חלק מהם: בשנת 2019 קמו מחאות של יוצאי אתיופיה; בשנים 2020-2022 קמו מחאות בהקשר למשבר הקורונה וסביב מערכות הבחירות לכנסת; בשנת 2023 קמו מחאות הקשורות ברפורמה במערכת המשפט, ובסוף השנה קמו מחאות הקשורות למלחמת חרבות ברזל ולהחזרת החטופים. מטבע הדברים, היקף המעורבות של יוצאי אתיופיה השתנה בין מחאה למחאה; אפשר גם שמידת החיכוך בין האזרחים למשטרה הייתה שונה בין מחאה למחאה.

בשנים 2019-2023 נעצרו בישראל 8,423 בני אדם מכלל האוכלוסייה היהודית בגין עבירות מגע (נרשמו 8,688 עבירות מגע בסך הכול, כלומר לעיתים יוחסה לעצור יותר מעבירת מגע אחת); פירוש הדבר שבשנים אלו הסיבה ל-11% כמעט מהמעצרים בישראל הייתה עבירות מגע. כמעט כל עבירות המגע היו תקיפת שוטר והכשלתו (8,183 מהמעצרים, כ-94%); העבירה שהביאה

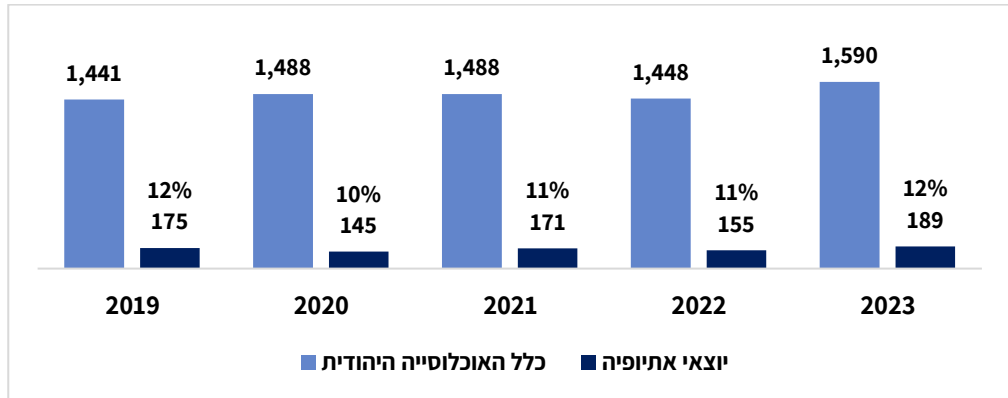
¹⁴ רפ"ק ליטל אברהמי, ממלאת מקום ראש מדור קהילת יוצאי אתיופיה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, העבירה אלייה בן לולו, לשכת השר לביטחון לאומי, דוא"ל, 1 באפריל 2024.

¹⁵ לפי נתוני טבלה 1, שיעור קבוצת הצעירים בכלל יוצאי אתיופיה הוא 12.9%, ובכלל האוכלוסייה היהודית - 9.4%.

ל-503 מעצרים (כמעט 6%) הייתה תקיפת שוטר בנסיבות מחמירות; העבירה שהביאה לשניים מהמעצרים הייתה הכשלת שוטר.

בשנים 2019-2023 11% מהמעצרים בגין עבירות מגע נקטו כלפי יוצאי אתיופיה – ייצוג יתר של בני העדה יחסית לשיעורם בכלל האוכלוסייה היהודית (2.2%). בתרשים 4 מוצגים נתונים אלו לפי שנים, ומצוין שיעור יוצאי אתיופיה בכלל העצורים היהודים בגין עבירות מגע.

תרשים 4: עצורים יהודים בגין עבירות מגע, ומהם יוצאי אתיופיה, 2019-2023¹⁶

בשנים 2019-2023
11% מהעצורים בגין
עבירות מגע היו יוצאי
אתיופיה.
מדובר בייצוג יתר
של בני העדה יחסית
לשיעורם באוכלוסייה
היהודית (2.2%)

מנתונים אלו אפשר ללמוד כמה דברים:

- **מספר העצורים בגין עבירות מגע גדל ב-10% בכלל האוכלוסייה היהודית.** בשנת 2023 נרשם שיא של 1,590 עצורים בגין עבירות מגע.¹⁷ בקרב יוצאי אתיופיה לא נרשמה מגמה ברורה, ומספר העצורים בגין עבירות אלו היה גבוה יחסית בשנים 2019, 2021 ו-2023 (שבה נרשם שיא של עצורים יוצאי אתיופיה – 189 מעצרים בגין עבירות מגע). נזכיר כי הסיבות למעורבות במעצרים עשויות להשתנות משנה לשנה ובין קבוצות אוכלוסייה בין היתר בהתאם לאופי האירועים ולמדיניות.
- שיעור יוצאי אתיופיה בכלל העצורים היהודים בגין עבירות מגע נע בין 10% ל-12% בשנים האמורות.
- הסיבה ל-12% מהמעצרים בקרב יוצאי אתיופיה הייתה עבירות מגע;¹⁸ לעומת זאת, עבירות מגע היו הסיבה ל-9% מהמעצרים בקרב כלל האוכלוסייה היהודית.¹⁹

¹⁶ רפ"ק ליטל אברהמי, ממלאת מקום ראש מדור קהילת יוצאי אתיופיה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, העבירה אלייה בן לולו, לשכת השר לביטחון לאומי, דוא"ל, 1 באפריל 2024.

¹⁷ בין 2021 ל-2022 מספר העצורים קטן במידת מה. שם.

¹⁸ בשנים 2019-2023 שיעור זה נע בין 11% ל-14%, ולא נרשמה מגמה ברורה. רפ"ק ליטל אברהמי, ממלאת מקום ראש מדור קהילת יוצאי אתיופיה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, העבירה אלייה בן לולו, לשכת השר לביטחון לאומי, דוא"ל, 1 באפריל 2024.

¹⁹ בשנים 2019-2023 שיעור זה גדל בעקביות מ-8% ל-11%. שם.

2. פתיחת תיקי חקירה

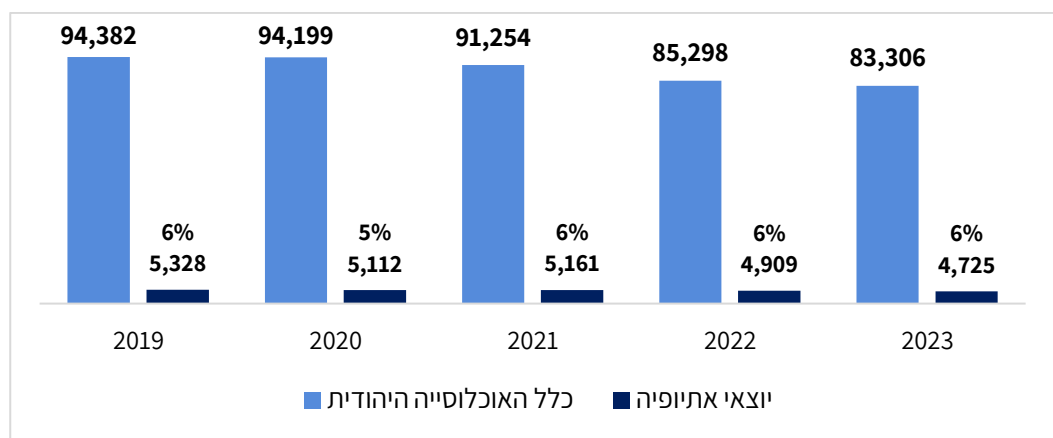
בראשית הפרק מוצגים נתונים על תיקי חקירה שנפתחו בגין כלל העבירות בשנים 2019-2023, ומובאת השוואה בין חשודים או נילונים בקרב יוצאי אתיופיה לחשודים או נילונים מכלל החברה היהודית, לפי קבוצות גיל. בהמשך מוצגים נתונים על עבירות מגע.

תיקי חקירה שנפתחו בגין כלל העבירות

בשנים 2019-2023 נפתחו במשטרה כחצי מיליון תיקי חקירה שבהם חשודים או נילונים יהודים.

תרשים 5: תיקי חקירה שנפתחו ליוצאי אתיופיה ולכלל האוכלוסייה היהודית,

2023-2019

בשנים 2019-2023
5%-6% מהחשודים
והנילונים בתיקי
החקירה היו
יוצאי אתיופיה – יותר
ממכפלת שיעור יוצאי
אתיופיה באוכלוסייה
היהודית (2.2%)

בתרשים אפשר לראות שלאורך השנים 2019-2023 קטן במידה דומה מספר התיקים שנפתחו במשטרה לחשודים או לנילונים יוצאי אתיופיה (ירידה מצטברת של 11%) וגם מספר התיקים שנפתחו לחשודים או לנילונים מכלל האוכלוסייה היהודית (ירידה מצטברת של 12%). **בשנים המוצגות בתרשים 6% מתיקי החקירה נפתחו לחשודים או לנילונים יהודים יוצאי אתיופיה, ולא חל שינוי ניכר לאורך השנים. נזכיר כי שיעור יוצאי אתיופיה בכלל האוכלוסייה היהודית הוא 2.2%, ומכאן שבשנים אלו ניכר ייצוג יתר של בני העדה בקרב החשודים והנילונים בתיקי חקירה.**

נקודה למחשבה

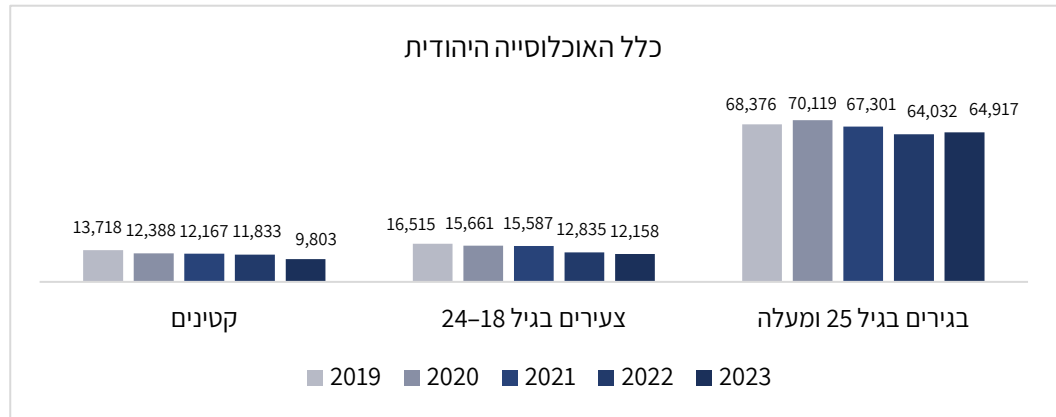
זכור, בשנים האמורות שיעור יוצאי אתיופיה מכלל העצורים היהודים היה כ-9% (ראו פרק 1), ובתרשים 6 רואים ששיעור בני העדה החשודים שנרשמו בתיקי חקירה הוא 6%-5%. כלומר יש פער בין שיעור יוצאי אתיופיה שהוחלט לעצור (מכלל האוכלוסייה היהודית) לשיעור החשודים והנילונים שהוחלט לפתוח להם תיק חקירה. יש לבחון ממה נובע הפער הזה.

²⁰ רפ"ק ליטל אברהמי, ממלאת מקום ראש מדור קהילת יוצאי אתיופיה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, העבירה אליה בן לולו, לשכת השר לביטחון לאומי, דוא"ל, 1 באפריל 2024.

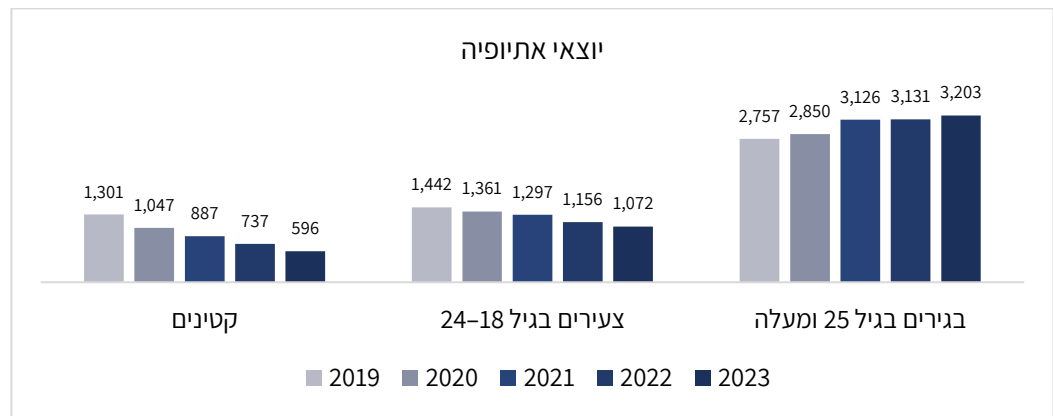
בתרשים 6 מוצגים נתוני התיקים גם לפי קבוצות גיל של החשודים והנילונים, בשנים 2019–2023.

תרשים 6: תיקי חקירה שנפתחו לחשודים או נילונים יוצאי אתיופיה ולחשודים או נילונים

מכלל האוכלוסייה היהודית, לפי קבוצות גיל, 2019–2023²¹

בשנים 2019–2023 קטן במידה ניכרת מספר החשודים והנילונים הקטינים והצעירים הן בקרב יוצאי אתיופיה והן בכלל האוכלוסייה היהודית. מספר החשודים והנילונים הבגירים מעל גיל 25 יוצאי אתיופיה גדל, ומספרם בכלל האוכלוסייה היהודית קטן

בתרשים אפשר לראות כי לאורך השנים קטן במידה ניכרת מספר הקטינים והצעירים שנפתחו להם תיקי חקירה, גם בקרב יוצאי אתיופיה וגם בכלל האוכלוסייה היהודית.²² מצב הבגירים מעל גיל 25 שונה: בכלל האוכלוסייה היהודית מספר התיקים שנפתחו להם קטן בשיעור מצטבר של כ-5%²³, ואילו בקרב יוצאי אתיופיה הוא גדל ב-16%.

בתרשים 7 מוצגים נתוני החשודים או הנילונים יוצאי אתיופיה ומכלל היהודים לפי קבוצת גיל בתיקים שנפתחו בשנים 2019–2023.

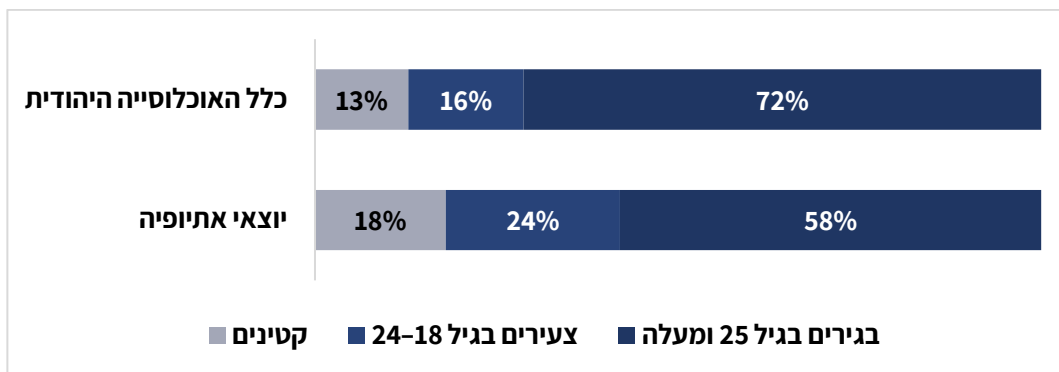
²¹ רפ"ק ליטל אברהמי, ממלאת מקום ראש מדור קהילת יוצאי אתיופיה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, העבירה אליה בן לולו, לשכת השר לביטחון לאומי, דוא"ל, 1 באפריל 2024.

²² בשנים אלו מספר הקטינים יוצאי אתיופיה שנפתח להם תיק במשטרה קטן ב-54%, ונתון זה בקרב צעירים היה 25%; בכלל האוכלוסייה היהודית בישראל מספר הקטינים שנפתח להם תיק במשטרה קטן ב-28%, ונתון זה בקרב צעירים היה 26%. שם.

²³ שיעור הגידול במספר התיקים שנפתחו בקרב כלל האוכלוסייה היהודית חושב לפי הפער בין 2019 ל-2023, אך בין 2019 ל-2020 גדל מספר התיקים האלה, ועד שנת 2023 הוא קטן בכ-7%. שם.

תרשים 7: התפלגות לפי קבוצות גיל של חשודים או נילונים בקרב יוצאי אתיופיה ובקרב כלל האוכלוסייה היהודית, תיקים שנפתחו בשנים 2019-2023²⁴

בשנים 2019-2023 שיעור הקטינים והצעירים מקרב החשודים והנילונים בתיקי חקירה של יוצאי אתיופיה היה גדול במידה ניכרת מהשיעור המקביל בתיקי חקירה של כלל היהודים

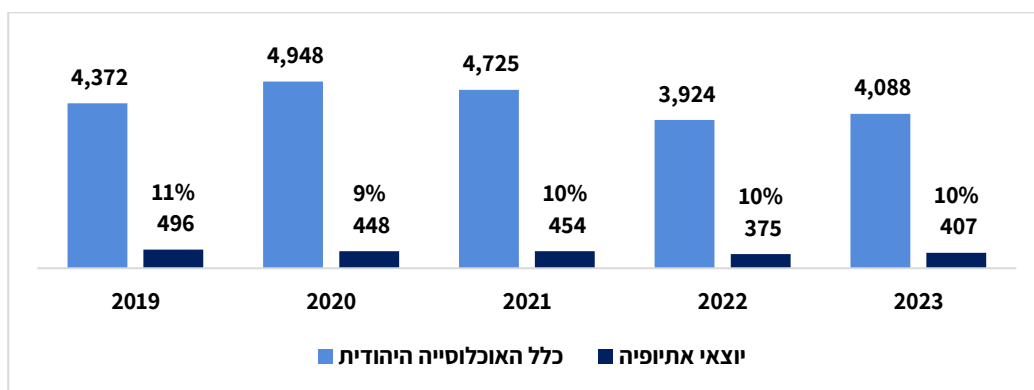
בתרשים אפשר לראות ששיעור החשודים או הנילונים הקטינים בקרב יוצאי אתיופיה – 18%, גבוה משיעורם בקרב כלל היהודים – 13%; פער גדול אך יותר ניכר בקבוצת הצעירים, ששיעורם בקרב החשודים והנילונים בקרב יוצאי אתיופיה היה 24%, ואילו בקרב כלל האוכלוסייה היהודית – 16%; גם את הפער הזה אי-אפשר להסביר בפער בין שיעור הצעירים יוצאי אתיופיה לשיעורם בכלל האוכלוסייה היהודית.²⁵

תיקי חקירת עבירות מגע

בשנים 2019-2023 נפתחו בישראל 22,057 תיקי חקירה בגין עבירות מגע – ב-2,180 מהם (10%) נרשם חשוד או נילון יוצא אתיופיה. בתרשים 8 מוצגים הנתונים על כך עבור כל שנה בנפרד.

תרשים 8: תיקי חקירה בגין עבירות מגע שנפתחו לחשודים ולנילונים – יוצאי אתיופיה לעומת כלל האוכלוסייה היהודית, 2019-2023²⁶

בשנים 2019-2023 שיעור יוצאי אתיופיה מכלל החשודים והנילונים היהודים בתיקי חקירה שנפתחו בגין עבירות מגע לא השתנה במידה ניכרת, והוא נע בין 9%-11%

²⁴ רפ"ק ליטל אברהמי, ממלאת מקום ראש מדור קהילת יוצאי אתיופיה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, העבירה אליה בן לולו, לשכת השר לביטחון לאומי, דוא"ל, 1 באפריל 2024.

²⁵ כאמור, לפי נתוני טבלה 1, שיעור קבוצת הצעירים בקרב יוצאי אתיופיה הוא 12.9%, ובכלל האוכלוסייה היהודית – 9.4%; הבדל זה אינו מסביר את הפער כולו בין שיעור הנילונים והחשודים הצעירים יוצאי אתיופיה לשיעורם בשאר האוכלוסייה היהודית, שהוא גדול יותר.

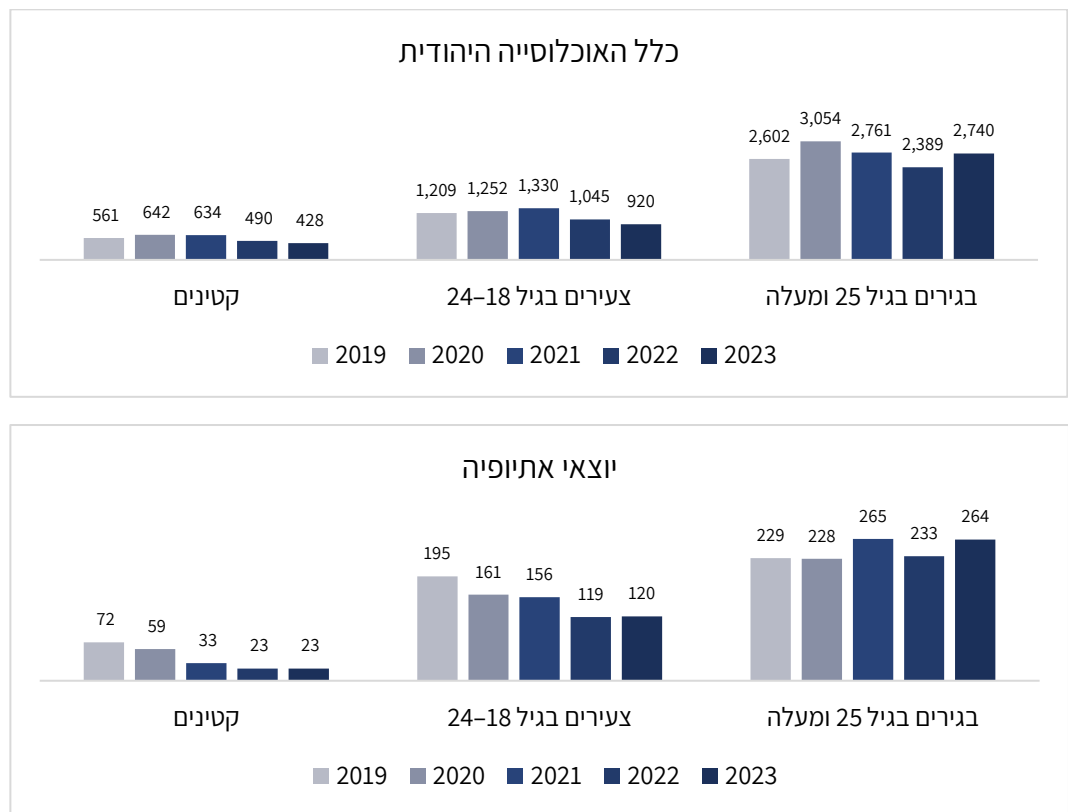
²⁶ רפ"ק ליטל אברהמי, ממלאת מקום ראש מדור קהילת יוצאי אתיופיה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, העבירה אליה בן לולו, לשכת השר לביטחון לאומי, דוא"ל, 1 באפריל 2024.

בתרשים אפשר לראות שבכלל האוכלוסייה היהודית השנה שבה נרשם שיא במספר תיקי עבירות המגע הייתה 2020 (שבה נפתחו 4,948 תיקים). עד שנת 2022 מספר זה קטן בכ-21% ובהמשך גדל בכ-4%; לעומת זאת, בקרב חשודים או נילונים יוצאי אתיופיה השנה שבה נרשם שיא הייתה 2019 (נפתחו בה כמעט 500 תיקי עבירות מגע). עד שנת 2022 מספר זה קטן בכ-18%, ובשנת 2023 הוא גדל בכ-9%. עוד אפשר לראות כי שיעור יוצאי אתיופיה בכלל החשודים או הנילונים היהודים נע בין 9% ל-11%.

בתרשים 9 מוצג פילוח הנתונים האלה לקבוצות גיל.

תרשים 9: תיקי חקירה שנפתחו לחשודים ולנילונים בגין עבירות מגע - יוצאי אתיופיה

לעומת כלל האוכלוסייה היהודית, לפי קבוצות גיל ולפי שנים - 2019–2023²⁷

בשנים 2019–2023 מספר תיקי המגע שנפתחו לקטינים ולצעירים יוצאי אתיופיה קטן במידה ניכרת; בקרב כלל האוכלוסייה היהודית מספר זה גדל, ובהמשך קטן

בתרשים אפשר לראות שבשנים האמורות נרשמה הפחתה במספר תיקי המגע שנפתחו לחשודים ולנילונים יוצאי אתיופיה בקבוצות הקטינים והצעירים, ומגמה מעורבת בקרב בגירים בני 25 ומעלה. בכלל האוכלוסייה היהודית גדל מספר תיקי המגע שנפתחו לקטינים ולצעירים ובהמשך הוא קטן; בקרב קבוצת הבגירים בני 25 ומעלה נרשמה מגמה מעורבת.

²⁷ רפ"ק ליטל אברהמי, ממלאת מקום ראש מדור קהילת יוצאי אתיופיה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, העבירה אליה בן לולו, לשכת השר לביטחון לאומי, דוא"ל, 1 באפריל 2024.

3. הטיפול בתיקים של יוצאי אתיופיה לעומת הטיפול בתיקי כלל האוכלוסייה היהודית

בפרק זה מוצגים נתונים על הטיפול בתיקים שנפתחו ליוצאי אתיופיה לעומת הטיפול בתיקי כלל האוכלוסייה היהודית בישראל. ראשית מוצגים נתונים על התיקים שנסגרו בשנים 2019–2023, ועל עילות הסגירה שלהם. בהמשך מוצגים נתונים על כתבי אישום שהוגשו בשנים אלו. הנתונים בפרק משקפים את כלל העבירות ואין התמקדות בעבירות מגע כמו בפרקים הקודמים, שכן **מרכז המחקר והמידע של הכנסת פנה למשרד לביטחון לאומי בבקשה לנתונים על הגשת כתבי אישום בגין עבירות מגע, אך המשרד לא מסר את הנתונים האלה.**

3.1 עילות לסגירת תיקי חקירה

בשנים 2019–2023 נפתחו במשטרה 479,915 תיקי חקירה. עד מועד הפקת הנתונים (במרץ 2024) נסגרו 327,367 מהם (68%). בטבלה 2 מוצגת השוואה בין העילות העיקריות לסגירת התיקים האלו בקרב יוצאי אתיופיה לעומת עילות סגירתם בקרב כלל האוכלוסייה היהודית. נתונים אלו אינם כוללים תיקים שנסגרו בהיעדר אשמה; תיקים כאלה נמחקים מהספירה הכללית במערכת המחשוב של המשטרה.

טבלה 2: העילות העיקריות לסגירת תיקי חקירה – חשודים או נילונים יוצאי אתיופיה

לעומת חשודים ונילונים מכלל האוכלוסייה היהודית, 2019–2023²⁸

עילת הסגירה	כלל האוכלוסייה היהודית	יוצאי אתיופיה
חוסר ראיות	143,728 (46.1%)	7,883 (51.5%)
נסיבות העניין אינן מתאימות להעמדה לדין	95,242 (30.5%)	4,323 (28.2%)
נסיבות העניין אינן מתאימות לפתיחה בחקירה	55,896 (17.9%)	2,549 (16.6%)
סגירה בהסדר מותנה	10,428 (3.3%)	245 (1.6%)
אחר ²⁹	6,469 (2.1%)	320 (2.1%)
סך הכול³⁰	311,763 (100%)	15,320 (100%)

בטבלה מוצגות עילות הסגירה הנפוצות ביותר בסדר יורד: חוסר ראיות, נסיבות העניין אינן מתאימות להעמדה לדין ונסיבות העניין אינן מתאימות לפתיחה בחקירה, ומצב זה נכון הן לתיקים שנפתחו לחשודים יוצאי אתיופיה והן לתיקים שנפתחו לחשודים מכלל האוכלוסייה היהודית. **שיעור התיקים של חשודים או של נילונים יוצאי אתיופיה שנסגרו בעילה של חוסר**

²⁸ רפ"ק ליטל אברהמי, ממלאת מקום ראש מדור קהילת יוצאי אתיופיה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, העבירה אליה בן לולו, לשכת השר לביטחון לאומי, דוא"ל, 1 באפריל 2024.

²⁹ לקטגוריה "אחר" שייכות כמה עילות סגירה ששכיחותן אינה גבוהה מ-0.7%: נילון, חשוד או נאשם שאינו בר-עונשין מטעמי גיל או מטעמי אי-שפיות; מות הנילון, החשוד או הנאשם; העברת הטיפול בתיק לרשות אחרת; חוסר עניין לציבור עקב אי-איתור של הנילון, החשוד או הנאשם; התיישנות, עיכוב הליכים והגנה מן הצדק. שם.

³⁰ סך עילות הסגירה (327,083) קטן במקצת מסך התיקים הסגורים (327,367). אין לנו הסבר לפער הזה.

ראיות (51.5%) גדול משיעור תיקים אלו שנפתחו לחשודים או לנילונים מכלל האוכלוסייה היהודית (46.1%). בתיקים של חשודים או של נילונים יוצאי אתיופיה שיעור התיקים שנסגרו בעילות "נסיבות העניין אינן מתאימות להעמדה לדין" או "נסיבות העניין אינן מתאימות לפתיחה בחקירה" (44.8%) קטן משיעור תיקים אלו שנפתחו לחשודים או לנילונים מכלל האוכלוסייה היהודית (48.4%).

הסדרים מותנים מאפשרים לרשויות התביעה, לסגור תיק בעניינו של חשוד ללא כתב אישום בנסיבות המתאימות לכך, ובלבד שהחשוד יודה בעובדות העבירה ויעמוד בתנאים שנקבעו בהסדר (למשל תשלום קנס למדינה, תשלום פיצוי לנפגע העבירה, התחייבות להימנע מביצוע עבירה, עמידה בתנאי תוכנית שיקום ונקיטת אמצעים לתיקון הנזק שנגרם עקב העבירה).³¹

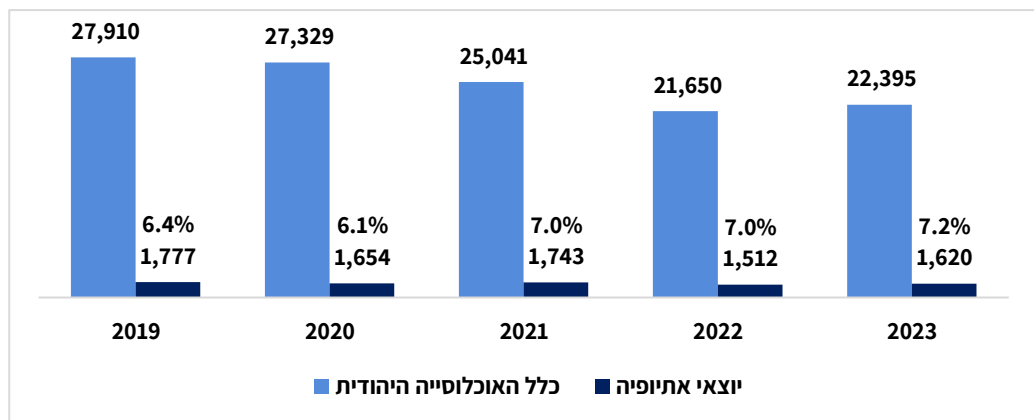
לפי נתוני טבלה 2, שיעור התיקים שנסגרו בהסדר מותנה בכלל האוכלוסייה היהודית (3.3%) היה כפול משיעור תיקים אלו בקרב יוצאי אתיופיה (1.6%);³² אי-אפשר ללמוד מהנתונים אם הפער הזה נובע מתמהיל שונה של העבירות בקרב יוצאי אתיופיה, במאפיינים שונים של החשודים או של הנילונים, או ליחס שונה של מערכת האכיפה כלפי בני העדה.

3.2 כתבי אישום (כלל העבירות)³³

בפרק זה מוצגים נתונים על כתבי אישום שהוגשו בגין כלל העבירות נגד נאשמים יוצאי אתיופיה ונגד נאשמים מכלל האוכלוסייה היהודית בשנים 2019–2023.

תרשים 10: כתבי אישום שהוגשו בגין כלל העבירות, נאשמים יוצאי אתיופיה ונאשמים

מכלל האוכלוסייה היהודית, 2019–2023³⁴

בשנים 2019–2023 שיעור כתבי האישום נגד יוצאי אתיופיה מכלל כתבי האישום שהוגשו נגד האוכלוסייה היהודית נע בין 6.1% ל-7.2%

³¹ להרחבה על עניין ההסדרים המותנים ראו מסמך קודם: עדו אבגר, [עריכת הסדרים מותנים – ניתוח נתונים](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 20 בספטמבר 2023.

³² רפ"ק ליטל אברהמי, ממלאת מקום ראש מדור קהילת יוצאי אתיופיה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, העבירה אלייה בן לולו, לשכת השר לביטחון לאומי, דוא"ל, 1 באפריל 2024.

³³ ש.ש.

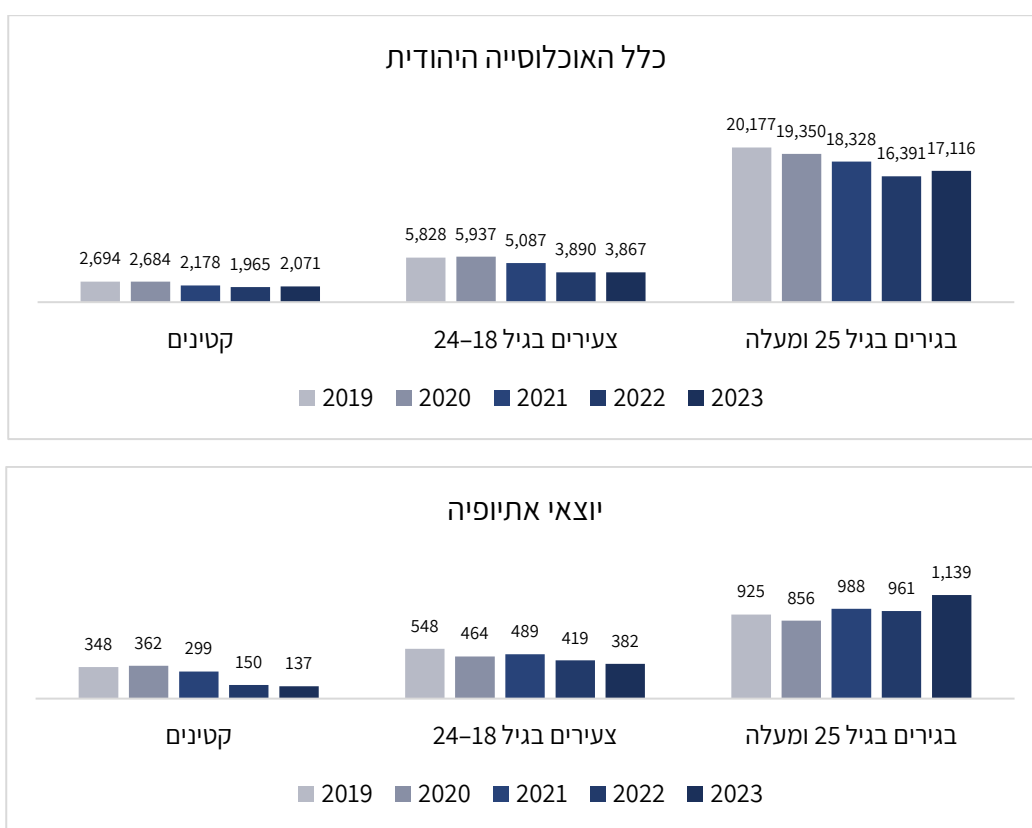
³⁴ ש.ש.

בתרשים אפשר לראות כי בשנים האמורות מספר כתבי האישום שהוגשו נגד נאשמים מכלל האוכלוסייה היהודית קטן בהדרגה מ-27,910 ל-22,395 – קיטון מצטבר של כ-20%. בתקופה זו לא נרשמה מגמת שינוי עקבית במספר כתבי האישום נגד יוצאי אתיופיה; שנת השיא במספר כתבי האישום נגד יוצאי אתיופיה הייתה 2019, שבה הוגשו 1,777 כתבי אישום. לאורך חמש השנים האלה שיעור כתבי האישום נגד יוצאי אתיופיה מכלל כתבי האישום נגד נאשמים יהודים נע בין 6.1% ל-7.2% – שיעור דומה לשיעור התיקים שנפתחו ליוצאי אתיופיה (5%-6%, ראו פרק 2) וקטן יחסית לשיעור המעצרים בקרב בני העדה (כ-9%, ראו פרק 1). **היות ששיעור יוצאי אתיופיה מכלל האוכלוסייה היהודית הוא 2.2%, מדובר בייצוג יתר של בני העדה בקרב הנאשמים.**

בתרשים 11 מוצגים נתוני כתבי האישום לאורך השנים 2019–2023.

תרשים 11: כתבי אישום שהוגשו נגד נאשמים יוצאי אתיופיה ונגד נאשמים מכלל

האוכלוסייה היהודית, לפי קבוצות גיל ולפי שנים, 2019–2023³⁵

בשנים 2019–2023
קטן מספר כתבי
האישום נגד נאשמים
קטינים או צעירים
יוצאי אתיופיה
וגם נגד נאשמים
מכלל האוכלוסייה
היהודית

בתרשים אפשר לראות שככלל, בין 2019 ל-2023 חלה ירידה במספר כתבי האישום של קטינים ושל צעירים הן יוצאי אתיופיה והן מכלל האוכלוסייה היהודית; אומנם בחלק משנים אלו נרשמו חריגות, אך יש לבחון את נתוני כתבי האישום לאורך זמן, משום שההליכים הפליליים עשויים

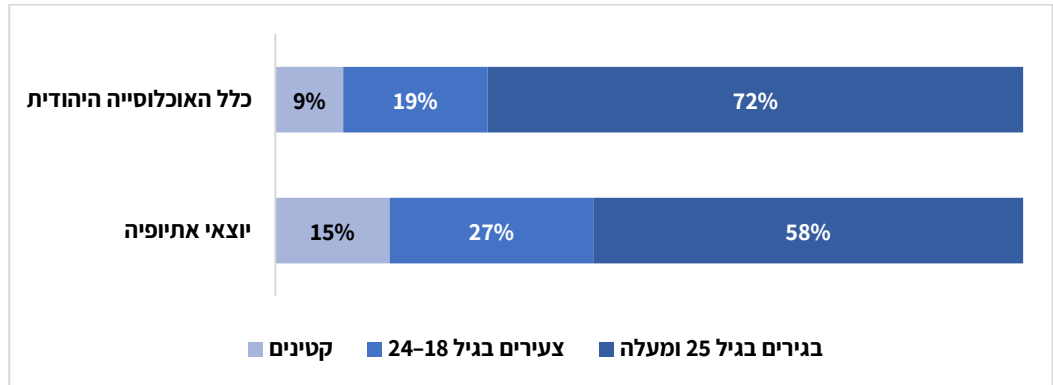
³⁵ רפ"ק ליטל אברהמי, ממלאת מקום ראש מדור קהילת יוצאי אתיופיה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, העבירה אליה בן לולו, לשכת השר לביטחון לאומי, דוא"ל, 1 באפריל 2024.

להימשך זמן רב, וייתכן שכתבי אישום שהוגשו בשנה מסוימת קשורים למעצרים ולתיקי חקירה משנים קודמות.

בתרשים 12 מוצגת התפלגות הנאשמים יוצאי אתיופיה לצד התפלגות הנאשמים היהודים לפי קבוצות גיל.

תרשים 12: התפלגות לפי קבוצות גיל של נאשמים יוצאי אתיופיה ונאשמים מכלל

האוכלוסייה היהודית, תיקים שנפתחו בשנים 2019–2023³⁶

בשנים 2019–2023
שיעור כתבי האישום
נגד קטינים ונגד
צעירים בקרב יוצאי
אתיופיה היה גדול
משיעור זה בקרב
כלל הנאשמים
היהודים

בתרשים אפשר לראות כי שיעור הקטינים הנאשמים בקרב יוצאי אתיופיה (15%) גבוה משיעור זה בקרב כלל האוכלוסייה היהודית (9%). מצב דומה נמצא באשר לנאשמים הצעירים בני 18–24 – שיעורם בקרב יוצאי אתיופיה הוא 27%, ואילו בכלל האוכלוסייה היהודית – 19%; גם את הפער הזה אי-אפשר להסביר בפער בין שיעור הצעירים בקרב יוצאי אתיופיה לשיעור זה בקרב כלל האוכלוסייה היהודית.³⁷

³⁶ רפ"ק ליטל אברהמי, ממלאת מקום ראש מדור קהילת יוצאי אתיופיה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, העבירה אלייה בן לולו, לשכת השר לביטחון לאומי, דוא"ל, 1 באפריל 2024.

³⁷ לפי נתוני טבלה 1, שיעור קבוצת הצעירים בקרב כלל יוצאי אתיופיה הוא 12.9%, ובקרב כלל האוכלוסייה היהודית – 9.4%; הבדל זה אינו מסביר את הפער כולו בשיעור הנאשמים הצעירים בין יוצאי אתיופיה לשאר האוכלוסייה היהודית, שהוא גדול יותר.